

тяжкості тілесних ушкоджень, а також дослідження знаряддя і механізму нанесення побоїв безперечно взаємопов'язані. У зв'язку з цим дуже важливо використовувати знання сучасної науки, так як результати судових, зокрема, судово-медичних, експертиз та інших досліджень, поряд з іншими доказами, надають неоціненну допомогу у встановленні істини у справі, правильної кваліфікації злочинів, доведенні вини особи, яка вчинила побої або інші насильницькі дії.

Бібліографічні посилання

1. Герасименко О. І., Антонов А. Г., Комісарова Н. О., Комісаров М. Л. Судова медицина: підручник / за заг. ред. Герасименка О. І. К.: КНТ, 2014
2. Бондаренко О. О. Процесуальний статус обізнаних осіб та їх правовідносини з дізнавачем і слідчим у кримінальному судочинстві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Х., 2004. 19 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17?find=1&text=%D1%81%D1%82+242#w14978>

Усатенко Вікторія Вікторівна

курсант 3-го курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів стратегічних розслідувань

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Наталя Валеріївна Павлова

кандидат юридичних наук, доцент

доцент кафедри криміналістики на та домедичної підготовки,

підполковник поліції

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ТАКТИКИ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

Актуальність дослідження слідчого експерименту зумовлюється великою практичною значущістю його результатів, а отже його організаційно-тактичне забезпечення повинно бути досконалим та доступним для встановлення істини щодо обставин вчиненого суспільно-небезпечного діяння.

Слідчий експеримент передбачає проведення спеціальних дій з метою перевірки, зібрання та одержання нових доказів, оцінки слідчих версій і встановлення можливості існування певних фактів, які можуть мати значення для розслідування. Крім того, метою слідчого експерименту є перевірка та уточнення показань свідків, потерпілих, підозрюваних, інших даних, отриманих

під час огляду місця події та проведення інших слідчих (розшукових) дій [1, с. 123; 2, с. 167].

З огляду на тактику проведення слідчого експерименту слід сказати, що це складна слідча (розшукова) дія що зумовлена використанням різноманітних технічних та наочних засобів, кількістю учасників, проведенням експериментально-дослідницьких дій. Як відомо, проведення слідчого експерименту умовно поділяється на три етапи, а саме підготовчий, робочий та заключний.

Підготовка до проведення слідчого експерименту має складатися з таких основних етапів: 1) проведення попереднього допиту, особи показання, якої перевіряються; 2) попередній виїзд на місце, де мають проводитись експериментальні дії та визначення доцільності проведення слідчого експерименту безпосередньо на місці події. Про це зазначають і науковці, що у деяких випадках бажано попередньо ознайомитись з місцем проведення, щоб визначити найбільш доцільне розміщення учасників експерименту, необхідність використання між ними засобів зв'язку.

В свою чергу, не здійснення попереднього виїзду для ознайомлення з місцем події є згубною практикою та такою, яка не відповідає основним настановам криміналістичної тактики та стверджує, що важливим у плануванні слідчого експерименту є визначення так званих «опорних пунктів» – елементів, які в процесі відтворення обстановки події є основою для співставлення показань з реальними обставинами [3, с.18].

Слідчий експеримент повинен бути проведений в умовах максимально наближених до умов, в яких відбувалась злочинна подія (дія). Важливою передумовою проведення слідчого експерименту є допит. Загалом, слідчому рекомендується допитати додатково й інших учасників справи про обставини та деталі, що безпосередньо впливатимуть на підготовку, проведення та оцінку отриманих результатів. Чим більше такої інформації, тим точніше можна відтворити (реконструювати) обстановку, яка була на час скоєння злочину [3, с.56].

При підготовці слідчого експерименту, слідчому необхідно продумати чи є необхідність для проведення реконструювання. Ступінь реконструкції обставин події залежить від характеру експерименту, обстановки, у якій він здійснюватиметься, від наявних можливостей реконструювання. Не завжди обстановку можна реконструювати. Недотримання цієї умови розцінюється як порушення вимог кримінального процесуального закону, що спричиняє втрату доказового значення одержаних даних. Тобто, якщо з'ясується, що обстановка змінилася та реконструкція її є неможливою, то необхідно встановити, чи не вплинуть зміни, що відбулися, на достовірність результатів експерименту, тобто чи останні матимуть доказове значення у справі. Якщо відповідь на це питання є негативною, то від проведення слідчого експерименту слід відмовитися [4, с.146].

Вважаємо, що доцільно слідчий експеримент розглядати у двох аспектах:

- як допоміжний спосіб вчинити протидію розслідуванню злочину для підозрюваного;

- як викривальна, перевірна дія, результати якої будуть корисними для подальшого розслідування.

Слідчий експеримент одночасно може бути як корисним для встановлення істини, так і за умови неправильного чи некоректного його проведення шкідливим та таким, що унеможливорює подальше ведення слідства. Підозрюваний, маючи на меті ухилення від відповідальності, плануючи подальшу втечу та переховування від слідства може використовувати слідчий експеримент як спосіб вчинення протидії розслідуванню злочинів. Виїжджаючи на місцевість для проведення даної слідчої дії підозрюваний планує втечу та подальше переховування від слідства. Такі випадки є непоодинокими, про що свідчать досліджені матеріали справ з архіву місцевих судів. В такому випадку, слідча дія як слідчий експеримент спрацьовує на користь підозрюваного. Завданням слідчого під час проведення експерименту є чітко спланований порядок тактичних заходів для проведення слідчої дії та забезпечення належної та достатньої охорони для підозрюваного, а також охорони та контролю ситуації на місцевості. Зазвичай, до таких способів втечі вдаються особи, які раніше притягалися до кримінальної відповідальності, розуміють особливості проведення слідчої дії. Також слідчому варто звернути увагу на емоційний та психологічний стан підозрюваного під час проведення даної слідчої дії. Особа, яка планує втечу помітно нервує, оцінює обстановку та шляхи втечі, розгублена та незконцентрована на розмові зі слідчим.

В ході проведення слідчого експерименту особливої уваги заслуговує встановлення обставин суб'єктивної сторони злочину. Встановлюючи обставини та перевіряючи отримані дані в ході проведення слідства, можна встановити характер вини підозрюваного, а також чи мало місце провокації з боку потерпілої сторони.

Нерідко під час проведення слідчого експерименту має місце конфліктна ситуація між слідчим та особою показання якої перевіряються. Протидія розслідуванню злочину у ході проведення слідчого експерименту виявляється, в тому числі, у змові, обмові, самообмові і лжесвідчення, які є результатом настанови на дачу неправдивих показань. Д.Д. Заяць пропонує наступні тактичні прийоми для викриття вказаних вище фактів протидії розслідуванню злочинів, зокрема реверсивне відтворення показань, використання «негативних обставин», деталізація пояснень та демонстрації дій, реконструкція обстановки з попереднім змінюванням обстановки, в якій відбувалась досліджувана подія, спостереження за дезадаптивною поведінкою особи, показання якої перевіряються [5, с. 14].

Негативними обставинами, які мають вплив на проведення розслідування є протидія з боку самих осіб, які причетні до ведення розслідування. Слідчий своїми непрофесійними діями, зволіканням, неухважністю, халатністю може чинити протидію у процесі розслідування злочинів, у тому числі при проведенні слідчого експерименту. В даному випадку, не розглядаються ситуації, коли слідчого заохочують до «потрібного» ходу розслідування. Так, низька ефективність діяльності учасників будь-якої слідчої дії, непідготовленість до участі у слідчій дії, втрата контролю над ситуацією, відсутність чітко

спланованого ходу проведення слідчих дій, відсутність запасного плану проведення слідчої дії, на випадок виникнення форс-мажорних ситуацій тощо може запобігати встановленню об'єктивної істини.

Отже, слідчий експеримент надзвичайно складна та, одночасно, пізнавальна слідча дія, яка при коректному застосуванні тактичних прийомів спростовує неправдиві показання, дає можливість перевірити певні обставини та викрити винних.

Бібліографічні посилання

1.Афонін Д.С. Особливості тактики проведення слідчого експерименту та роль спеціаліста під час розслідування злочинів, пов'язаних з порушенням правил безпеки руху та експлуатації залізничного транспорту. *Криміналістичний вісник: наук-практ.зб.* Київ., 2013. №2(20). С. 123–127.

2.Криміналістика: підручн. для студ. вищ. навч. закл. К.О. Чаплинський, О.В. Лускатов, І.В. Пиріг, В.М. Плетенець, Ю.А. Чаплинська. 2-е вид. перероб. і доп. ДДУВС; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.

3.Балицький Т.М. Слідчий експеримент в системі слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні України: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09.. Ірпінь, 2015. 219 с.

4.Белкин Р.С., Белкин А.Р. Эксперимент в уголовном судопроизводстве : метод. пособие Белкин Р.С., Белкин А.Р. Москва.: Издательская группа «ИНФРА-М–НОРМА», 1997. 160 с.

5.Заяць Д.Д. Ситуаційний підхід до тактики перевірки показань на місці: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. Харків, 2005. 20 с.

Усаткін Денис Геннадійович,
аспірант кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ СЛІДОВОЇ КАРТИНИ ГРУПОВОГО ПОРУШЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

Важливим елементом криміналістичної характеристики групового порушення громадського порядку є слідова картина. Загалом, сліди злочину є однією з найбільш важливих об'єктивних основ вивчення кримінального правопорушення, відповідно по якого проводиться досудове розслідування.

Так, В. Я. Колдіна зазначав, що слідова картина відображає в матеріально-фіксованій формі всю суму обставин досліджуваної події, що належать до предмета доказування, і представляють сукупний слід цієї події. Матеріальна обстановка є потенційним слідоносієм, а слідова картина – виділеною в матеріальній обстановці цілісною системою джерел актуальної криміналістичної